

Pleidooi voor een Tabaksverslavingsfonds

Waarom is afroming van de winsten van tabaksfabrikanten redelijk?

Sinds 2019 zijn aanbieders van kansspelen verplicht om een deel van hun omzet te storten in een verslavingsfonds. Met dat fonds worden gokverslaafden geholpen.

Dit lijkt een goed voorbeeld voor tabaksverslaving: de tabaksindustrie een bijdrage laten leveren aan kosten van het bestrijden van rookverslaving, vanuit de gedachte 'de vervuiler betaalt'. Dat kan door de oprichting van een Tabaksverslavingsfonds, gevoed door de tabaksindustrie waarmee de maatschappelijk kosten van rookverslaving althans ten dele mee kunnen worden betaald. Het gaat niet alleen om de kosten van de bestrijding van tabaksverslaving maar ook de kosten van door tabak veroorzaakte aandoeningen en ziekten. En ook aan de kosten van preventie zodat wordt voorkomen dat de jeugd begint te roken. De tabaksindustrie draagt op dit moment op geen enkele manier bij aan de hulp bij het stoppen met roken en de behandeling van ziektes die veroorzaakt worden door roken. Vrijwel alle kosten worden gedragen door de rokers zelf (die de accijns betalen) en de samenleving als geheel (via de ziektekostenverzekering).

In Nederland zijn voornamelijk vier tabaksproducenten actief: Philip Morris International, British American Tobacco, Japan Tobacco International en Imperial Tobacco Benelux. De tabaksindustrie maakt enorme winsten, net alleen absoluut maar ook als marge op hun omzet, in de orde van 60% iets waarvan zelfs monopolisten niet durven dromen. De laatste tijden is hun marge nog verbeterd doordat tabaksfabrikanten hun vroegere forse advertentiebudgetten niet meer mogen besteden. Ook in andere landen worden over zo'n fonds gedacht. Zo adviseerde een breed samengestelde werkgroep van leden van het Lagerhuis van het VK in 2019 tot de oprichting van een verslavingsfonds.

Uit een onderzoek van Maurice de Hond uit 2017 bleek dat 63% van de bevolking het wenselijk vindt dat de tabaksindustrie meebetaalt aan antirookcampagnes en stoppen met roken programma's door middel van een tabaksverslavingsfonds tabak.

Uitwerking voeding van het tabaksverslavingsfonds

wij pleitten ervoor dat de tabaksindustrie verplicht wordt jaarlijks 1 procent van de in Nederland behaalde bruto omzet in een Tabaksverslavingsfonds te storten. Het zou gaan om een bedrag van circa € 20 miljoen per jaar.

Namens de overheid legt de NVWA een bestemmingsheffing op bij de tabaksproducenten. Deze heffing wordt vervolgens gestort in het Tabaksverslavingsfonds.

De door de NVWA opgelegde bestemmingsheffing bij tabaksproducenten is een belasting waarvan de opbrengst bestemd is voor de gehele of gedeeltelijke dekking van overheidsuitgaven waarmee de belasting een wezenlijke relatie vertoont. Aangezien de bestemmingsheffing betrekking heeft op overheidsuitgaven moet het fonds worden beheerd door een Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO) 'Beheer Tabaksverslavingsfonds'.

Besteding tabaksverslavingsfonds

Het tabaksverslavingsfonds wordt aangewend als dekking van de kosten van:

- voorlichting en informatie omtrent roken.
- voorkomen en het beperken van roken, vooral gericht op de jeugd.
- behandeling van rookverslaving.
- oprichten van rookstoppunten.
- inning van de bestemmingsheffing door de NVWA en beheer van het fonds.

Meer concreet kan worden gedacht aan:

- Een landelijke preventiecampagne tegen roken, gericht op bewustwording.
- Het verbeteren van het aanbod voor begeleiding bij het stoppen met roken. Dit is nu niet overzichtelijk georganiseerd, waardoor het voor veel rokers en verwijzers niet duidelijk is waar zij ondersteuning kunnen krijgen. Daardoor stagneert de doorstroming naar passende hulp.
- Het vergoeden van laagdrempelig aanbod van coaching. Stoppen onder begeleiding geeft 10 keer meer slagingskans.
- Een tegemoetkoming ter hoogte van maximaal het eigen risico bij een rookstop behandeling, gericht op mensen voor wie het eigen risico een drempel vormt.
- Het ontwikkelen van verschillende interventies: -Community interventies. De combi-aanpak individu + omgeving is bewezen effectief.-Interventies gericht oplaagopgeleiden.-Interventies gericht op zwangere vrouwen en aanstaande vaders, met name gericht op het voorkomen van terugval.
- De oprichting van rookstoppunten in iedere gemeente, bijvoorbeeld als onderdeel van de Centra voor Jeugd en Gezin of de GGD.

Iedere schijn van belangenverstremgeling dient te worden voorkomen bij het toekennen van middelen voor campagnes, interventies of behandeling. De besluitvorming moet transparant zijn en er moet een protocol worden opgesteld over de wijze waarop middelen uit het fonds worden toegekend. Besluiten voor toekenning van middelen uit het Tabaksverslavingsfonds worden zullen genomen door een commissie. Deze commissie wordt gevormd door een huisarts, een longarts, een klinisch epidemioloog, een vertegenwoordiger van de patiëntenvereniging, een vertegenwoordiger van de verslavingszorg en een vertegenwoordiger van het ministerie van VWS. Bezwaar of beroep tegen een besluit van de commissie is mogelijk.

De besluiten van de commissie moeten inhoudelijk worden voorbereid en de correcte besteding van de uitgekeerde bijdragen moet worden gecontroleerd. Deze taken kunnen worden uitgevoerd door de ZBO 'Beheer Tabaksverslavingsfonds'. Voor het beheer van het fonds en de bijbehorende taken ontvangt de ZBO een vergoeding uit het tabaksverslavingsfonds.

Wettelijke verankering Tabaksverslavingsfonds in de Tabaks-en rookwarenwet

Om het tabaksverslavingsfonds mogelijk te maken en om ervoor te zorgen dat de NVWA een bestemmingsheffing kan opleggen is een wijziging van de Tabaks-en rookwarenwet nodig. Het nieuwe artikel komt als volgt te luiden:

Artikel 19b

1. Onder de naam rookheffing legt de NVWA een bestemmingsheffing op bij de in Nederland actieve tabaksproducenten:
 - a. ter bestrijding en ten hoogste ten bedrage van de geraamde kosten van de NVWA voor het innen van de bestemmingsheffing,
 - b. ter bestrijding en ten hoogste ten bedrage van de geraamde kosten van de ZBO (nader in te vullen)voor het beheer van het tabaksverslavingsfonds
 - c. ter bestrijding van de kosten van het geven van voorlichting en informatie omtrent roken, van de kosten van het bevorderen van het voorkomen en het beperken van roken en van de kosten van anonieme behandeling van rookverslaving.
2. De rookheffing bedraagt 1% van de in Nederland behaalde bruto omzet van de in Nederland actieve tabaksproducenten

Wij roepen de partijen die meedoen aan de verkiezingen voor de Tweede kamer in 2021 op om de oprichting van een Tabaksverslavingsfonds, zoals hierboven omschreven, in hun verkiezingsprogramma's op te nemen.